

Prevalencija psihijatrijskih poremećaja, distresa i teorija zavere u drugoj godini pandemije Covid-19

Marić Nađa (1), Knežević Goran (2), Lazarević Ljiljana (3), Mihić Ljiljana (4), Pejović-Milovačević Milica (1), Tošković Oliver (5), Terzić-Šupić Zorica (5), Vuković Olivera (1), Todorović Jovana (5)

1. Univerzitet u Beogradu, Medicinski fakultet - Institut za mentalno zdravlje
2. Univerzitet u Beogradu, Filozofski fakultet, Odeljenje za psihologiju
3. Univerzitet u Beogradu, Filozofski fakultet, Institut za psihologiju
4. Univerzitet u Novom Sadu, Filozofski fakultet, Odsek za psihologiju
5. Univerzitet u Beogradu, Medicinski fakultet – Katedra za socijalnu medicinu

Prema međunarodnim procenama (WHO, 2009), učestalosti psihijatrijskih poremećaja odraslih kreće se u rasponu 10-20%, ali u Srbiji nije bilo epidemioloških studija psihijatrijskih poremećaja na reprezentativnom uzorku opšte populacije. Na početku pandemije C-19 očekivala se epidemija psihijatrijskih poremećaja usled intenzivnog distresa (stres, anksioznost, depresivnost).

U okviru interdisciplinarnog projekta CoV2Soul.rs prikupljen je reprezentativni uzorak odrasle populacije Srbije (n=1203) iz 60 opština u periodu jun-oktobar 2021. godine, da bi se utvrdila prevalencija psihijatrijskih poremećaja, simptoma depresije i anksioznosti i učestalost stresora povezanih sa rizikom od infekcije (1). Primenjen je MINI 7.0.2. Standard - intervju za postavljanje 12 najčešćih MKB-10 dijagnoza od strane 52 obučena i supervizirana saradnika na terenu. Distres je meren skalama samoprocene PHQ-9 i GAD-7. Ispitana je učestalost dve grupe stresora: C-19 stresora (infekcija, samoizolacija, infekcija-bolest bližnjih i nedostatak epidemiološki preporučene opreme na poslu) i drugih stresora (posao, zdravlje, porodica), kao i subjektivna ocena uticaja pandemije na život. Sklonost verovanju u teorije zavere je procenjena pomoću šest stavki koje se specifično fokusiraju na teorije zavere u vezi sa postojanjem i poreklom virusa C-19.

Prevalencija psihijatrijskih poremećaja bila je 15.2% - najučestaliji su bili poremećaji povezani sa upotrebom alkohola (7.6%). Utvrđena je značajna povezanost između pojave pojedinih poremećaja, simptoma depresije i anksioznosti, sa pojedinim socio-demografskim, zdravstvenim faktorima i sa drugim stresorima. Uticaj većine C-19 stresora nije bio statistički značajan (2). Većina ispitanika (64.4%) izjasnila se da pandemija nije uticala ni pozitivno ni negativno na njihov život (3). Teorije zavere su rasprostranjene u opštoj populaciji - kao i u drugim zemljama, otprilike polovina ispitanih se ne distancira sasvim od teorija zavere, a 10% čak čvrsto u njih veruje. Teorije zavere su povezane sa dezintegracijom, niskom otvorenošću, i nižim obrazovnim statusom i, posle uzrasta, najjači su (negativni) prediktor vakcinacije (4).

CoV2Soul.rs po prvi put pokazuje nacionalno reprezentativne procene prevalencije psihijatrijskih poremećaja, analizira efekte C-19 stresora na distres i ispituje rasprostranjenost i korelate teorija zavere u opštoj populaciji. Rezultati ne potkrepljuju uverenje da je pandemija dramatično pogoršala mentalno zdravlje. Koncept dezintegracije imaće veliki značaj u globalnom razumevanju teorija zavere i zdravstvenog ponašanja.

Napomena: Istraživanje sprovedeno uz podršku Fonda za nauku Republike Srbije, br. projekta #7528289 COVID -19 CoV2Soul.rs

Reference:

1. Maric, N. P., Lazarevic, L. B., Mihic, L., Pejovic-Milovancevic, M., Terzic-Supic, Z., Toškovic, O., ... Knezevic, G. (2021). Mental health in the second year of the COVID-19 pandemic : protocol for a nationally representative multilevel survey in Serbia. *BMJ Open*, 11, e053835. <https://doi.org/10.1136/bmjopen-2021-053835>

2. Maric, N. P., Lazarevic, L. B., Priebe, S., Mihic, L., Milovancevic, M. P., Supic, Z. T., ... Knezevic, G. (2022). Covid-19-related stressors, mental disorders, depressive and anxiety symptoms: A cross-sectional, nationally-representative, face-to-face survey in Serbia. *Epidemiology and Psychiatric Sciences, in press*
3. Maric, N. P (ur): Psihijatrijski poremećaji, distres i pandemija Covid-19 u Srbiji: rezultati na nacionalno reprezentativnom uzorku. *Institut za mentalno zdravlje, Beograd (2022) - u štampi*
4. Knežević G, Lazarevic, L. B., Mihic, L., Milovancevic, M. P., Toškovic O, Šupić-Terzić Z...Maric N (2022). The anatomy of conspiracy beliefs: exploring the nomological network of COVID-19 related conspiracies on a nationally representative sample -*manuscript under preparation*